

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **Eko - adit, s. r. o.**, se sídlem Horšovský Týn, Krátká 100, zastoupeného JUDr. Zdeňkem Novákem, advokátem se sídlem Domažlice, Vodní 31, proti žalovanému **Odvolacímu finančnímu ředitelství**, se sídlem Brno, Masarykova 31, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 8. 2013, č. j. 57 Af 34/2013 - 49,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 8. 2013, č. j. 57 Af 34/2013 – 49, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Odvolacího finančního ředitelství (dále též jen „žalovaný“) ze dne 6. 6. 2013, č. j. 15549/13/5000-24700-711175, byl, na základě odvolání žalobce, změněn platební výměr Finančního úřadu v Plzni (dále jen „správce daně“) ze dne 2. 11. 2012, č. j. 573177/12/138981402073 (dále jen „platební výměr“). Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce žalobou, kterou se domáhal jeho zrušení, jakož i zrušení platebního výměru. Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 8. 2013, č. j. 57 Af 34/2013 - 49 (dále jen „napadené usnesení“), bylo řízení o žalobě, stejně jako řízení o návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě, zastaveno, neboť žalobce neuhradil na výzvu krajského soudu ze dne 8. 8. 2013, č. j. 57 Af 34/2013 - 42, soudní poplatek v částce 3000 Kč dle položky č. 18, bodu 2 písmena a) Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném ke dni podání žaloby (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), a dále soudní poplatek v částce 1000 Kč podle položky 20 Sazebníku poplatků za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě.

Jak vyplynulo z odůvodnění napadeného usnesení, výzva krajského soudu k zaplacení soudního poplatku byla zplnomocněnému zástupci žalobce, Mgr. Aleši

Hájovskému, advokátu se sídlem Tachov, nám. Republiky 57, doručena dne 9. 8. 2013 do datové schránky, avšak v průběhu stanovené týdenní lhůty, která marně uplynula dne 16. 8. 2013, nebyly soudní poplatky uhrazeny. V napadeném usnesení krajský soud uvedl mj. i to, že kontrolou evidence České advokátní komory zjistil, že Mgr. Aleš Hájovský byl ke dni 14. 8. 2013 vyškrtnut ze seznamu advokátů, a to z důvodu úmrtí. Dospěl nicméně k závěru, že v době, kdy došlo k doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku, zastoupení žalobce Mgr. Alešem Hájovským trvalo a zaniklo teprve ke dni 14. 8. 2013. Závěrem krajský soud dodal, že v jeho evidenci je pod sp. zn. 30 Af 28/2013 vedeno řízení ve věci týchž účastníků proti jinému rozhodnutí žalovaného, a proto krajský soud v obou řízeních volil totožný postup. Ve věci sp. zn. 30 Af 28/2013 však žalobce na výzvu k zaplacení soudních poplatků zareagoval a uhradil je před uplynutím stanovené lhůty. Krajský soud proto nedospěl k pochybám, že by snad v souzené věci nebyla výzva k zaplacení soudního poplatku řádně doručena.

Proti tomuto usnesení brojí žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž odkazuje na důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a e) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatel v kasační stížnosti především uvádí, že výzva k zaplacení soudního poplatku byla zaslána pouze jeho tehdejšímu právnímu zástupci, čímž došlo k porušení § 42 odst. 2 s. ř. s. Stěžovatel považuje zaplacení soudního poplatku za úkon, který má osobně vykonat účastník nebo zúčastněná osoba. Tento svůj závěr opírá o rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2000, sp. zn. IV. ÚS 238/99, v němž byla tato otázka řešena ve vztahu k obdobnému ustanovení § 49 [nyní § 50b odst. 4 písm. a)] zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Výzvu k zaplacení soudního poplatku tedy bylo nutné doručit nejen právnímu zástupci stěžovatele, ale rovněž i stěžovateli samotnému. Pokud krajský soud tento postup nedodržel, dopustil se porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 90 Ústavy. Z výše uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Spolu s tím podává návrh, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek (§ 107 s. ř. s.), neboť výkon napadeného usnesení by pro stěžovatele znamenal nenahraditelnou újmu a přiznání odkladného účinku se nedotkne nepřiměřeným způsobem nabytých práv třetích osob a není v rozporu s veřejným zájmem. Stran tvrzení o vzniku nenahraditelné újmy odkazuje stěžovatel na odůvodnění návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě, z něhož vyplývá, že stěžovateli hrozí v důsledku exekučního vymáhání platebního výměru platební neschopnost k úhradě surovin nutných pro provoz bioplynové elektrárny (potažmo zastavení výroby) a nevratné ekonomické ztráty. Tato tvrzení doplnil stěžovatel v průběhu řízení před krajským soudem o seznam majetku, výpisy z účtů a výkazy splátek úvěrů, pokladní knihu, diverzifikaci pohledávek a závazků, rozvahu a výkaz zisku a ztráty, přehled zaměstnanců a smlouvu o provozování bioplynové stanice, včetně dodatků.

Žalovaný, jak vyplynulo z jeho vyjádření ke kasační stížnosti, se stran námitky, že stěžovateli nebyla výzva k zaplacení soudního poplatku zaslána, zdržel vyjádření; uvedl, že k zaujetí stanoviska postrádá spisový krajského soudu. Co se týče návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, žalovaný uvádí, že tento institut lze aplikovat pouze ve výjimečných případech a po předložení dostatečných a hodnověrných důkazů o hrozící nepoměrně větší újmě, než jaká by přiznáním odkladného účinku vznikla jiným osobám.

V tomto směru odkazuje na usnesení zdejšího soudu ze dne 11. 12. 2012, č. j. 2 Afs 69/2012 - 114, z něhož plyne, že žadatel musí vysvětlit, v čem spočívá újma a její rozsah, neboť důkazní břemeno leží na něm. Důvody, které stěžovatel uvedl v řízení o žalobě, nelze považovat za dostatečně konkrétní a podložené. Upozorňuje přitom, že převedení přeplatku na osobním daňovém účtu není úkonem činěným v rámci daňové exekuce, ale postupem při placení daní, ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. Žalovaný poukazuje rovněž na veřejný zájem státu a společnosti na včasném a řádném výběru vyměřených daňových povinností, s nímž by přiznání odkladného účinku kasační stížnosti kolidovalo. Návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti by tak vyhověno být nemělo.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Nad rámec výše konstatovaného skutkového stavu věci je, před vlastním věcným vypořádáním námitek kasační stížnosti, vhodné uvést, že dle obsahu spisu krajského soudu si soud, poté co zjistil, že soudní poplatek nebyl uhrazen (19. 8. 2013), vyžádal od České advokátní komory sdělení, ke kterému dni byl Mgr. Aleš Hájovský vyškrtnut ze seznamu advokátů a z jakého důvodu se tak stalo. Dne 20. 8. 2013 bylo Českou advokátní komorou sděleno, že jmenovaný advokát byl ze seznamu vyškrtnut ke dni 14. 8. 2013, a to z důvodu úmrtí; jeho nástupcem se stal JUDr. Pavel Záliš, se sídlem Mariánské Lázně, Nádražní náměstí 299/8. Stěžovatel zaplatil soudní poplatek dne 26. 8. 2013, a to tím způsobem, že zaslal krajskému soudu poštou tiskopis s vylepenými kolkovými známkami v hodnotě 4000 Kč. Stalo se tak nicméně teprve poté, co bylo usnesení o zastavení řízení stěžovateli a advokátu JUDr. Pavlu Zálišovi doručeno do datové schránky (dne 22. 8. 2013; k témuž dni nabylo toto usnesení také právní moci). Dne 26. 8. 2013 obdržel krajský soud rovněž návrh stěžovatele na zrušení napadeného usnesení. V tomto návrhu stěžovatel uvedl, že k neuhrazení soudních poplatků došlo bez jeho zavinění, neboť mu jeho tehdejší právní zástupce, Mgr. Aleš Hájovský, respektive jím pověřený advokátní koncipient Mgr. M. P., nepředali ani výzvu k zaplacení soudního poplatku, ani výzvu k odstranění vad návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě. Stěžovatel toto pochybení přičetl na vrub nečekanému úmrtí Mgr. Aleše Hájovského a podotkl, že na neuhrazení soudních poplatků žádné zavinění nemá. Závěrem tohoto návrhu dodal, že projednání žaloby je otázkou zachování jeho ekonomické i právní existence a že zastavení řízení je schopné ohrozit provoz jeho podniku. Připomněl, že se v řízení vedeném krajským soudem pod sp. zn. 57 Af 28/2013 svým povinnostem nevyhýbal, a proto měl krajský soud jím dodatečně zaplacený soudní poplatek v této věci akceptovat a pokračovat v řízení. Jako přílohu svého návrhu připojil prohlášení Mgr. M. P., bývalého advokátního koncipienta zesnulého Mgr. Aleše Hájovského, jímž se potvrzuje, že stěžovatel nebyl o doručení výše uvedených výzev vyrozuměn. Usnesením krajského soudu ze dne 28. 8. 2013, č. j. 57 Af 34/2013 - 83, však byly stěžovateli zaplacené soudní poplatky vráceny.

Ačkoli stěžovatel v kasační stížnosti odkazuje výslovně na stížnostní důvody uvedené v § 103 odst. 1 a) a e) s. ř. s., z povahy věci mohl uplatnit jen důvod, který lze

podřadit § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tedy tvrzenou nezákonnost rozhodnutí o zastavení řízení.

Naplnění stížnostního důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. opírá stěžovatel o dikci ustanovení § 42 odst. 2 s. ř. s., které stanoví, že má-li účastník zástupce, doručuje se pouze zástupci. Má-li však účastník *něco osobně vykonat*, doručí se i jemu. Klíčová je tedy otázka, zda výzva k placení soudního poplatku směřovala k něčemu, co musí účastník vykonat *osobně*.

Uvedeným výkladovým problémem se Nejvyšší správní soud v minulosti mnohokrát zabýval. S konečnou platností se k němu vyjádřil jeho rozšířený senát v rozsudku ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 - 69, publikovaném pod č. 726/2005 Sb. NSS (všechny rozsudky Nejvyššího správního soudu jsou dostupné z http://www.nssoud.cz), v němž konstatoval, že *„placení soudního poplatku není úkonem, který by musel vykonat účastník osobně, nýbrž se jedná o úkon, který může vykonat jeho zástupce. Z žádného ustanovení zákona č. 549/1991 Sb. neplyne povinnost poplatníka osobně zaplatit soudní poplatek. Jde proto o zastupitelné jednání a nedostatek osobního prvku jednajícího nezpůsobuje neplatnost či neúčinnost tohoto jednání.“*.

Má-li proto účastník v řízení zástupce, výzva k zaplacení soudního poplatku se doručuje podle § 42 odst. 2 s. ř. s. pouze tomuto zástupci. Zaplacení poplatku představuje typické zastupitelné jednání, kde nedostatek osobní aktivity poplatníka nezpůsobuje neplatnost nebo neúčinnost takového úkonu. Důležité je jen to, aby byl soudní poplatek soudu zaplacen, avšak kdo tak fakticky učiní, je lhostejné. K tomuto názoru se ostatně přiklání i recentní judikatura Ústavního soudu; zmínit lze například plenární nález ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 2/07 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná z http://nalus.usoud.cz). Obdobně také platí, že účinné je i dodatečné zaplacení soudního poplatku, pokud k němu dojde dříve, než usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku nabude právní moci (srov. například rozsudek zdejšího soudu ze dne 29. 5. 2008, č. j. 5 Afs 147/2007 - 103). O ústavnosti tohoto závěru nepochyboval ani Ústavní soud (viz například jeho usnesení ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 671/02). Krajský soud proto nepochybil, pokud k zaplacení soudního poplatku vyzval jen (tehdejšího) právního zástupce stěžovatele.

Otázkou nicméně zůstává, zda mohl (a měl) krajský soud přihlédnout k výše popsaným specifickým okolnostem případu, které měly za následek, že k zaplacení poplatku došlo ze strany stěžovatele opožděně. Dle názoru Nejvyššího správního soudu mimořádná povaha dané věci vyžadovala od krajského soudu zvolit při doručování výzvy k (dodatečnému) zaplacení soudního poplatku jiný přístup, než je v těchto případech obvyklý.

Shora popsaný postup krajského soudu (zastavení řízení při marném uplynutí lhůty určené pro dodatečné zaplacení soudního poplatku) by byl plně akceptovatelný za situace, kdy by byl stěžovatel zastoupen nejen v okamžiku doručení výzvy soudu, ale i po celou dobu lhůty určené pro splnění předmětné povinnosti, případně i tehdy, pokud by toto zastoupení v průběhu této lhůty skončilo na základě vypovězení plné moci jednou ze smluvních stran. V případě posledně zmiňovaném by stěžovatel nejen věděl o zániku svého

právního zastoupení, ale stávajícího zástupce by i po ukončení právního zastupování stíhala povinnost *činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu*, ve smyslu ustanovení § 20 odst. 6, věty první zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění; zaplacení soudního poplatku či případnou žádost o postup ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 písm. c) zákona soudních poplatcích, adresovanou soudu, by pod tento požadavek zákona bylo možné bez jakýchkoli pochybností podřadit. V těchto případech by bylo možné považovat výzvu k zaplacení soudního poplatku za řádně doručenou, běhu lhůty určené ke splnění povinnosti by nic nepřekáželo, a případné nesplnění poplatkové povinnosti by tak šlo výlučně k tíži účastníka řízení.

Pokud však došlo k ukončení právního zastoupení nikoli na základě právního úkonu (vypovězení plné moci), ale právní skutečností (úmrtím zmocněnce), přičemž zastoupenému tato skutečnost nebyla známa, a naopak soudu byl důvod ukončení právního zastoupení v době jeho rozhodování znám, nelze (počínaje dnem úmrtí zmocněnce) výzvu k zaplacení soudního poplatku považovat nadále za řádně doručenou. Za této situace měl krajský soud výzvu k zaplacení soudního poplatku zaslat znovu, a to novému (určenému) zástupci stěžovatele JUDr. Pavlu Zálišovi. Krajský soud si měl být vědom toho, že splněním poplatkové povinnosti je splněna procesní podmínka řízení. Postup soudu, který zastavil řízení za natolik specifické situace, jak je popsána výše, však ve svém důsledku vedl k vědomému odepření přístupu k soudu (*denagatio* iustitie). Takový postup nelze akceptovat.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1, věta první před středníkem s. ř. s.).

O návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť o samotné kasační stížnosti rozhodl bezodkladně poté, co mu byla věc postoupena krajským soudem.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí ve věci (§ 110 odst. 3, věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2013

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu